

=KONGRESI KRISTUSA KRALJA IN SOCIALNO VPRAŠANJE.

I.

Naloga kongresov Kristusa Kralja je, da širijo idejo kraljestva Kristusovega na zemlji ter kažejo pot k njegovemu uresničenju. To kraljestvo pa po besedah Gospoda samega "ni od tega sveta", ni nekakšno svetno kraljestvo. Sv. Avguština v svojem delu De civitate Dei očrtava kot občestvo pobožnih (bogaboječih) in dobrih ljudi, ki živijo čednostno življenje, popolnoma izročeni Bogu in samo zanj.

Kristus ni prišel na svet, da bi ga vnanje preuredil in nanovo organiziral. To spričuje njegov nauk in zlasti tudi vse njegovo življenje in zadržanje nasproti različnim vnanjim svetnim vprašanjem. Naj spomnim samo na suženjstvo, ta največji in najvažnejši socialni problem tiste dobe. Kljub temu, da si tedaj brez zadovoljive rešitve tega vprašanja kolikor toliko človeškega družabnega reda niti ne bi mogli misliti, se ni Kristus tega problema niti z besedo dotaknil, ampak je šel mimo in preko njega, kakor da to vprašanje zanj sploh ni važno, ni aktualno. Apostol Pavel pa je poslal sužnja Onezima, ki je bil svojemu gospodarju ubežal, nazaj - seveda s pismom, kjer prosi in naroča, naj ga gospodar obdrži "ne več kot suženja, ampak več kot sužnja, kot brata po mesu in v Gospodu"(Fil.16)...

Iz vsega tega vidimo, da je krščanstvo in s tem, da je kraljestvo Kristusovo na zemlji visoko vzvišeno nad vsakokratne družabne razmere, nad vsakokratni družabni red. Krščanstvo

ima samo ~~samo~~ v sebi dovolj moči, da lahko ne glede na vnanjo ureditev družbe premaga vse socialne ostrine in krivičnosti - seveda le, če je resnično zajelo človeška srca, če ni samo na jeziku in v besedi, ampak je prav tako živo in ognjevitost tudi v dejanju. (Prim. Gosar: Za krščanski socializem, 1923, str. 9). Zato se vnanji red, ki vlada v družbi, kraljestva Kristusovega sploh ne tiče; skrb za to ne spada v njegovo področje, ni njegova naloga. Pravična ureditev družabnih razmer ni in ne more biti neposredni cilj kraljestva Kristusovega na zemlji.

Trditev, "pravičen družabni red - nujna zahteva kraljestva Kristusovega" torej niti ni popolnoma točna. Gotovo v kraljestvu Kristusovem ni mesta za nikakršno socialno krivico, vsaj ne za hoteno in zavestno krivico. Toda to ne izvira iz vnanje družabne ureditve, marveč iz pravega krščanskega duha, iz resnične krščanske ljubezni do bližnjega. Zato bi tudi tak prisilni družabni red, ki bi izključeval sleherni družabno krivico, še ne ustvarjal kraljestva Kristusovega med nami.

Pač pa ima vnanji red v družbi in ima moderno socialno vprašanje ter njegovo reševanje velik pomen na uresničenje kraljestva Kristusovega na zemlji iz drugačnih, pretežno psiholoških razlogov.

Že to je važno, da so urejene socialne razmere, združene s primerno mero materialnega blagostanja pri veliki večini ljudi važen pogoj za pravo krščansko življenje. Ljudje so pač na splošno taki, da je materialna stiska in beda, združena morda še z občutkom socialne krivice zanje silno nevarna skušnjava, ki jih kaj lahko zapelje v moralno propadanje

ter v nesocialno in nekrščansko nastrojenje. O tem niti ne kaže kaj več govoriti ter se zaradi tega pritoževati. Tako je bilo, tako je in bo najbrž le še v večji meri, ker nam moderni svet nudi toliko vsakovrstnih pomočkov za utešitev naših potreb.

Pa tudi ne glede na to ima v naši moderni dobi vse to toliko večji pomen, ker se naše življenje vsak dan bolj kolektivizira, ker postaja usoda poedincev, posameznih družin, pa tudi celih stanov, slojev in narodov vedno bolj odvisna od celotne družabne ureditve in družabnih razmer. Naravna posledica tega je namreč, da se ljudske množice spontano oklepajo tistih socialnih nazorov in struj, od katerih si obetajo najboljše, to se pravi njihovim željam in težnjam najbolj ustrezajočo družabno ureditev. Če danes upravičeno tožimo o razkristjanjenju ljudskih, zlasti delavskih množic, tedaj je gotovo eden važnih, morda najvažnejših vzrokov tega žalostnega pojava vprav ta, da si te množice od krščanstva, njegovih nosivcev in predstavnikov ne obetajo nikake učinkovite in zadovoljive rešitve modernega socialnega vprašanja.

Ne gre za to, ali ja ta bojazen utemeljena in upravičena ali ne. Že dejstvo samo, da se široke ljudske plasti med nami prav iz tega razloga odvrčajo od krščanstva ter se mu vedno bolj odtujujejo, ali pa ga celo odklanjajo in zametajo kot nekakšen uspavajoč opij, sili, da moramo pri delu za kraljestvo Kristusovo misliti posebej tudi na moderno socialno vprašanje in njegovo rešitev. To je potrebno ~~čele~~ toliko bolj, ker se moderna družba vedno bolj totalitarno organizira in

ureja. To pomeni, da imajo tisti, ki odločajo o vnanji ureditvi družbe ter obvladajo ves njen upravni aparat, silno velik vpliv tudi na vsa druga, zlasti kulturna področja, predvsem na vzgojo mladine, šole, tisk, kino, radio in kar je še drugih takih modernih pomočkov za duhovno oblikovanje ljudi.

S tega vidika moramo priznati, da ima uspešno delo na socialnem področju za uresničenje kraljestva Kristusovega na zemlji silno velik, v nekem pogledu odločilen vpliv pomen. Zato tudi kongresi Kristusa Kralja ne smejo iti mimo socialnega vprašanja, ampak ga morajo postaviti na svoj program. To je toliko bolj potrebno, ker nam dosedanji razvoj moderne dobe jasno in neutajljivo priča, da smo kristjani in katoličani v minuli dobi prav na tem področju silno mnogo, morda največ grešili.

Kako malo vpliva smo si kristjani in katoličani znali v teh rečeh pridobiti in zagotoviti, se vidi pač najbolje iz nespornega dejstva, da oblikujejo današnji svet ter ga sredi krščanske Evrope zlasti v socialnem, gospodarskem in političnem pogledu nanovo organizirajo in urejajo struje, ki so krščanstvu tuje, da, skoraj brez izjeme nasprotna in izrazito sovražna. Seveda je res, da so k temu veliko pripomogle tudi izredne gospodarske in politične razmere po prvi svetovni vojski. Vendar bi vojska sama ne mogla privedi do tega, da je usoda krščanskega sveta v taki meri prešla v oblast nekrščanskih in protikrščanskih struj in gibanj, če ne bi bilo že pre-takorekoč vse za to pripravljeno in v to napeljano.

Nebom govoril o tem, koliko segajo korenine današnjega razkristjanjenja krščanskega in zlasti še katoliškega sveta

nazaj v dobo humanizma, reformacije, prosvetljenstva, modernega racionalizma, liberalizma, laicizma in kar je še takih značilnih pojavov minulih dob. Samo toliko naj mimogrede opomnim, da tudi te zmotne ideologije in struje niso nastale ter se niso razvile in dobile tak vpliv kar same iz sebe ali morda le zaradi hudobnosti nekaterih ljudi. Vsaj kolikor gre za njih zmotno pretiranost in enostranost, moramo priznati, da so bile v nemajhni meri le izraz in posledica odpora proti vsakovrstnim napakam, zlasti proti preveliki okorelosti in zaostalosti kristjanov in katoličanov v premnogih aktualnih življenjskih vprašanjih minulih dob.

Tudi na socialnem področju, pri reševanju modernega socialnega vprašanja segajo vzroki sedanje nemoči kristjanov in katoličanov precej daleč nazaj. Dejstvo je namreč, da smo kristjani in katoličani v teh rečeh že dolgo prej močno zaostajali za drugimi socialnimi strujami in gibanji, predvsem za marksističnim socializmom in komunizmom. V dokaz tega naj navedem le, da so marksistične strokovne organizacije v Nemčiji ki je za ta razvoj pač najbolj značilna, imele leta 1908 okroglo 1.800.000, krščanske pa samo 380.000 članov. To razmerje se tudi po svetovni vojski ni bistveno spremenilo. Leta 1932, torej tik pred razpustom, so marksistični sindikati šteli 5,5 milijona, krščanski pa 1,3 milijona članov. V katoliški Avstriji so bile razmere v tem pogledu po svetovni vojski še slabše. Leta 1928 n.pr. so imele tu marksistične strokovne organizacije 770.000, krščanske pa samo 80.000 članov.

Tako moramo kljub vsem pozitivnim uspehom Krščanskega socialnega nazora in gibanja v poedinih deželah priznati, da je bil njun vpliv na delavstvo v celoti razmeroma majhen,

skoraj neznat. Posebno v težkih povojnih razmerah/^{se} je ta vpliv skrčil na minimalno mero. Zato je danes ena velikih, morda največjih nalog nas modernih kristjanov in katoličanov, da skušamo po svojih najboljših močeh to napako in zamudo popraviti, ter na ta način znova odpreti in pripraviti pot, po kateri se bodo moderne delovne in zlasti še delavske množice zopet približale krščanstvu ter tako v kraljestvu Kristusovem našle edino pravi vir notranje sreče in miru, ki ga svet ne more dati. V tem pogledu imajo kongresi Kristusa Kralja brez dvoma velike in važne naloge. Nekatere najvažnejše bom v naslednjem kratko očrtal.

II.

1.) Predvsem, mislim, bi bilo potrebno katoliškemu svetu jasno in izrazito pokazati veliki pomen, ki ga ima socialno vprašanje in njegovo reševanje tudi za versko in moralno življenje ljudi.

Katoličani se vkljub vsem socialnim okrožnicam papežev le prevečkrat postavljamo na nekakšno vzvišeno stališče, kakor da imajo te reči za nas le bolj drugoten/^{postranski} pomen. Zdi se nam kakor da je dovolj, če poskušamo biti zares dobri kristjani in katoličani, pa se bo vse drugo takorekoč vse samo posebi prav uredilo. "Rešite etično vprašanje, pa socialnih težkoč ne bo več," smo pred dvajsetimi leti brali v nekem nabožnem listu. Danes bi sicer tega najbrž nihče več ne napisal, a duh, iz katerega se take misli porajajo, je ostal ter ga še povsod srečujemo. Le malo je med katoličani takih, ki bi se res zavedali vsaj važnejših svojskosti modernega socialnega vprašanja ter bi razumeli, da brez in-

tenzivnega sodobnega dela zanjegovo rešitev velik del ljudi sploh ne more zares krščansko živeti, ker nemore prav izpolniti svoje življenske naloge.

Kolikor pa se katoličani zanimamo za moderno socialno vprašanje ter ga skušamo pravično reševati, ali vsaj vplivati na njegovo reševanje, delamo to največkrat iz političnih razlogov in ciljev. Namesto pravih krščanskih pogledov na moderne socialne probleme, njihov smisel in njihovo reševanje stopijo strankarsko politični vidiki in in-teresi, stopi skrb za politično moč in oblast. Tako se nam vse delo za pravo krščansko obnovo moderne družbe zmaliči in obrezuspeši, ali pa povzroči, kakor kažejo novejši zgledi, celo še večji odpor in odpad od krščanstva.

Kako velika in resna je nevarnost, da poprimemo moderno socialno vprašanje napak, s tiste plati, s katere ga ravno kot kristjani in katoličani ne bi smeli poprijeti, se je posebno nazorno pokazalo v zvezi z okrožnico Quadragesimo anno. Papež Pij XI. je v tej okrožnici postavil celo vrsto prav temeljnih socialnih problemov naše dobe, n.pr. o lastnini za celoto važnih produkcijskih in pridobitnih sredstev, o brezdelnih dohodkih, mezdnem razmerju itd. v tako sodobno luč, da je s tem odprl nadaljnemu raziskavanju in praktičnemu delu za njihovo rešitev svobodno pot. Do danes je poteklo od te okrožnice že dobrih deset let, pa bi po širnem katoliškem svetu komaj našli kaj več tistih, ki so v teh perečih vprašanjih dodali starim pogledom in nazorom kakšno novo plodno in praktično pomembno misel.

Do malega ves katoliški svet je povzel iz te okrožnice

predvsem le nauk o korporacijah ter ga predstavil kot nekaj recept za konkretno reševanje modernega socialnega vprašanja. Tako so ostale najbolj plodne misli okrožnice Quadragesimo anno neizkoriščene, s skrajno enostranskim poudarjanjem korporacijske in stanovske ~~nisi~~^{ideje}, ki je v jedru gotovo zdrava in dobra, pa so si katoličani najrazličnejših dežel brez potrebe nakopali očitke zagovornikov reakcije in fašizma.

Zabloda v to stran je bila tako velika, da je še isti papež nekaj let za tem v okrožnici Divini Redemptoris čutil potrebo izrazito poudariti, da ni Cerkev "nikoli podala kakkega podrobno izdelanega načrta za gospodarsko socialno delo, ker to ni njena naloga. Podala pa je - tako pravi papež - poglobitve obrise in smernice, ki jih je kajpada mogoče uporabiti na razne načine, prilagojene časom, krajem in narodom" (34). Pa tudi to ni kaj več pomagalo, tako da je sedanjí papež v svoji poslanici ob petdesetletnici Rerum novarum znova naglasil, da "papež ni imel namena določiti smernice za čisto praktično, dejali bi skoraj tehnično strano družabnega reda..." (Čas, 5+6.1941, str.167).

Ta zgled nam dovolj kaže, kako potrebno bi bilo, da bi si katoličani pred vsem drugim razjasnili, kako, s kakšne strani in s kakšnimi nameni naj bi se lotevali modernega socialnega vprašanja ter delali za njegovo rešitev.

Najbolj nevarno pa bi bilo, če bi kristjani in katoličani začeli misliti in delati, kakor da bi mogli z zgolj vnanjo ureditvijo sveta bistveno pripomoči k uresničenju kraljestva Kristusovega na zemlji. To bi bila usodna napaka, ki bi napravila iz nas namesto dobrih delavcev v vinogradu

Gospodovem navadne politične pristaše in borce za določeno obliko svetnega režima. Danes, ko sega vpliv političnih oblasti v taki meri tudi v duhovna področja, je nevarnost te zablode posebno velika. Zato bi morali kongresi Kristusa Kralja nanjo toliko bolj opozarjati in pred njo svariti.

2.) Druga važna naloga kongresov bi po moji sodbi bila sledeča: Poudariti in pokazati je treba, da se dačo prav vsi socialni problemi našega časa iz krščanskih osnov povsem sodobno in uspešno reševati, da nam ni treba hoditi za to prav nikamor iskat na posodo kakršne koli ideje, ter se nam ni treba bati prav nobenega radikalizma, kolikor je le pameten in zares potreben.

Na prvi mah se kajpak utegen zdeti, da to ni važno in potrebno, saj ve to vsak pravi katoličan. Gotovo; vendar je resnične, žive zavesti o tem med današnjimi katoličani zelo malo. Velika večina misli, da so v krščanstvu končno le neke ovire, ki ne pustijo, da bi smeli in mogli vprav najtežje in najbolj kočljive socialne probleme naše dobe zares sodobno in, kolikor je potrebno, tudi radikalno reševati. Praktično zadržanje premnogih vplivnih katoličanov v teh rečeh potrjuje še prav posebno to mnenje ter vzbuja videz, kakor da je resnično tako.

In vendar je ravno obratno res: Nikjer v evangeliju in nikjer v socialnih okrožnicah papežev ne najdemo niti ene same misli, enega samega nauka, ki bi nam branil katerikoli socialni problem našega časa zares sodobno in kolikor je le potrebno tudi odločno in radikalno zajeti in reševati. Vse,

prav vse, kar je pravičnega in obenem za pravo občo blaginjo zares koristnega, je po evangelijskih načelih in po cerkvenih naukih o socialnih vprašanjih dovoljeno, največkrat pa Cerkev sama to izrečno zahteva. Kar in kolikor je bilo kdaj med katoličani ovir in težav, so bile vselej le namišljene in neutemeljene. To velja kar po vrsti glede vseh najbolj kočljivih/socialnih problemov moderne dobe, n.pr. pri vprašanju razrednega boja in poštene borbe za delavske pravice, glede omejitve zasebne lastnine in njenih pravic, glede delavskih zahtev nasproti gospodarju ali podjetju itd. itd. Povsod v teh in drugih takih vprašanjih velja, da je prav vse, kar je zares pravično, dobro in za občo blaginjo koristno, hkrati tudi že krščansko.

Vse to bi bilo potrebno podrobneje pokazati in razložiti. Na ta način bi vlili katoličanom pri reševanju modernega socialnega vprašanja mnogo več poguma in odločnosti, kot je imajo danes; na ta način bi jih usposobili, da bi mogli tudi na tem področju uspešno tekmovati z vsemi drugimi socialnimi strujami in gibanji. Potem bi tudi zares spoznali, da nista kriva današnje nemoči katoličanov na socialnem področju ne krščanstvo, ne Cerkev, marveč edinole kristjani in katoličani sami, zaradi svoje nesposobnosti in neodločnosti.

3.) Tretja, najvažnejša in tudi najbolj kočljiva naloga kongresov Kristusa Kralja je, pokazati pojasniti glavne vzroke, zaradi katerih je dosedanje delo kristjanov in katoličanov na socialnem področju imele kljub mnogoterim pozitivnim sadovom v celoti vendarle tako malo pravega uspeha. Če hočemo res kaj izdatnega pripomoči, da se to ne dravo stanje

popravi in se bodoči razvoj naravna v prvo smer, tedaj si moramo najprej jasno predočiti in odkrito priznati, kaj in kako smo dosedaj v teh rečeh naj-več grešili. Ne zaradi kritike in obsojanja, marveč zato, da bomo sploh vedeli, kaj in kako treba storiti, pa da bomo imeli v sebi tudi dovolj moralne sile za to. Drugače nam vse govorjenje in pisanje o socialnem vprašanju, nam vse sklicevanje na papeške okrožnice in njihovo razlaganje ne bo nič koristilo, nam ne bo pripomoglo, da bi znova vtisnili modernemu svetu zares krščanski pečat.

Količkej podrobnejše naštevanje glavnih vzrokov dosedanjega neuspeha kristjanov in katoličanov pri reševanju modernega socialnega vprašanja bi seveda daleč presegalo okvir tega predavanja. Nekateri take nevarne in škodljive okolnosti smo že omenili. Nekaj drugih najvažnejših takih napak in pomanjkljivosti dosedanjega krščanskega socialnega gibanja pa bom v naslednjem kratko nakazal.

a) Predvsem smemo reči, da je bilo vse dosedanje obravnavanje in reševanje različnih socialnih vprašanj naše dobe na katoliški strani mnogo premalo življensko, resničnim težavam in problemom modernega gospodarskega in socialnega življenja mnogo preveč tuje. Moderno socialno vprašanje je v največji meri sociološka, gospodarska in politična zadeva; v običajni krščansko-socialni ideologiji pa so prevladovala predvsem le modroslovna in moralna načela in pravila, medtem ko so se za praktično najbolj pomembna in odločilna vprašanja le malokateri kaj več menili. Prav posebno pa so bili redki taki, ki bi poskušali posamezna aktualna gospodarska, socialna in politična vprašanja reševati na

zares sodoben način, iz realnih življenskih osnov.

To velja kar po vrsti skoraj glede vseh takih praktično zares važnih in najbolj perečih vprašanj. Naj spomnim samo na vprašanje razrednega boja in poštene borbe delavcev za njihove pravice, ali na temeljni problem o pravi socialni ureditvi modernega, na trg naravnane in zato v osnovi nujno po dobičku organiziranega gospodarstva, dalje na vprašanje lastnine glede važnih produkcijskih in pridobitnih sredstev in njenih omejitev, glede obresti in brezdelnih dohodkov, družinskih plač in celotne ureditve meznega razmerja. V vseh teh vprašanjih je običajna krščanska ideologija obtičala na mrtvi točki ter v resnici ni vedela povedati nič pravega, zares učinkovitega za njihovo rešitev.

b) Nadaljna značilna poteza tradicionalnega krščanskega socialnega gibanja, ki pa je s pravkar navedenimi pomanjkljivostmi bistveno zvezana, je tista usodna heresničnost, skoraj bi lahko rekli neiskrenost, ki se kaže v očitnem nesoglasju med najbolj temeljnimi in načelnimi krščanskimi socialnimi nauki in zahtevami, pa med resničnim življenjem in ravnanjem vseh, tudi najbolj vnetih katoličanov.

Kaj pomaga govoriti delavcem o potrebi resnične stanovske vzajemnosti ter jih takorekoč ~~obračati~~ odvracati od odločne borbe za njihove pravice, če pa na delodajalski strani tudi med najbolj katoliškimi podjetniki ne najdeš niti sence smisla za tako vzajemnost? Kaj pomaga načelno obsojati, da je vse moderno pridobitno gospodarstvo naravnano na čim večji dobiček, če pa delajo tako prav vsi katoliški podjetniki in vsa katoliška podjetja, časih še celo bolj brezobzirno kot podjetja, ki niso v katoliških rokah? Ali

kaj pomaga govoriti proti obrestim in jih načelno zavračati in obsojati, če se zanje potegujejo in jih jemljejo vsi, prav vsi, tudi različne cerkvene ustanove same? Ali kaj pomaga učiti, da je plačevanje zadostnih družinskih mezd in plač zahteva stroge menjalne pravičnosti, če se niti na katoliški strani takorekoč nihče ne meni za to in ne ravna po tem!

Tako očitno nesoglasje med temeljnimi nauki in praktičnim ravnanjem vzbuja v prizadetih ljudskih množicah nujno videz neresnosti, največkrat tudi neiskrenosti. Seveda je res, da katoličani v teh rečeh največkrat niti niso mogli bistveno drugače ravnati, kot so ravnali. Napaka in, če smem tako reči, neiskrenost je bila le v tem, da so postavljali katoliškim podjetjem, sploh katoliškim gospodarjem nemogoče, praktično neizpolnjive zahteve, pravih, resničnih gospodar-
skih in socialnih problemov in nalog pa kar po vrsti niti videli niso, vsekakor pa se jih niso resno lotevali.

c) Zelo mnogo je krščanskemu socialnemu gibanju škodilo, ker smo katoličani večinoma premalo razlikovali med versko in moralno pa strogo gospodarsko in socialno platjo glavnih, najbolj aktualnih problemov modernega družabnega življenja. V verskih in moralnih rečeh je ~~namreč~~ ves krščanski življenjski nazor nujno izrazito konserватiven, kolikor se sploh razvija in prilagodi novim razmeram, se razvija in prilagodi vedno le z odločilnim sodelovanjem Cerkve, ki je edina varuhinja nepotvorjenega Kristusovega nauka.

V gospodarskih in socialnih rečeh pa je to drugače. Tu nastajajo z dneva v dan nove razmere in potrebe. Zato pomeni tu vsakršen konsevativizem le okorelost, ki nam jemlje vsa-

kršno življensko sposobnost. O modernem socialnem gibanju, ki naj rešuje najtežje in najbolj aktualne socialne probleme, velja to še prav posebno. Zato se v teh rečeh tudi ne moremo in ne smemo preveč zanašati na učiteljstvo Cerkve.

Kako nevarno je to, se je ravno pri krščanskem socialnem gibanju pretekle dobe posebno jasno pokazalo. Od Leonove okrožnice Rerum novarum pa do Pijeve Quadragesimo anno je, kakor pove ime slednje, poteklo štirideset let - in sicer štirideset let najbujnejšega vnanjega in notranjega razvoja v modernem kapitalističnem gospodarstvu. Problemi, ki jih je obravnaval Leon XIII., in ki so bili v njegovi dobi aktualni, n.pr. vprašanje zasebne lastnine, so se v teku let popolnoma^{temu} spremenili in dobili povsem drugačen pomen in drugačno vsebino. Kljub^{temu} pa je krščanska socialna ideologija v teh in raznih drugih podobnih vprašanjih obtičala vseh štirideset let na isti točki, kjer jo je pustil Leon XIII., ter je prav zaradi tega postala popolnoma nesodobna in neaktualna.

Prav to je tudi eden izmed vzrokov, zaradi katerih je bilo v krščanskem socialnem gibanju tako malo prave odločnosti in borbenosti, ki jo je ~~ravne~~ zlasti novejši čas nujno tirjal.

d) Končno naj med vzroki dosedanjih neuspehov krščanskega socialnega gibanja omenim zlasti še njegovo pretežno obrambeno stališče nasproti marksističnemu socializmu in komunizmu.

Gotovo so bile svetovnonazorske pa tudi socialnogospodarske zmote marksizma za nevedne delavske množice tako nevarne, da ni bilo mogoče iti molče preko njih. Posebno Cer-

kev je morala v teh rečeh spregovoriti jasno in odločno besedo.

Vendar se ne da tajiti, da je krščansko socialno gibanje potrošilo v boju proti marksističnemu socializmu in komunizmu mnogo več sil, kot jih je pokazalo pri pozitivnem delu za najbolj bolečih in perečih vprašanj modernega časa.

To nesorazmerje med kritiko in obsojanjem tujih, čeprav zmotnih nazorov in namer, pa med lastnim pozitivnim delom je bilo za krščansko socialno gibanje silno škodljivo ter mu je zlasti med delavstvom jemalo vso privlačnost in zaupanje. To velja za vso dobo od Leona XIII. naprej in velja zlasti tudi glede najnovejše borbe proti boljševizmu. Izrazito in odločno borbena stališče nasproti boljševiškem brezbožništvu, je bilo v našem času prav gotovo nujno potrebno. O tem ne more biti za pravega katoličana prav nobenega dvoma. Toda način, kako se je ta borba prenesla z verskega in нравnega področja na gospodarsko in socialno delo boljševizma, kako so v tem pogledu vse v nič devali, smešili in obsojali, da ni ostalo na vsem, ~~telesu~~ kar so boljševiki napravili, niti za las dobrega in priznanja vrednega, je bil tako lahkomišeln in neresen, da je to res težko razumeti, še težje pa opravičiti.

Samo za zgled naj omenim, da smo pri nas brali o "Boljševiškem raju" izpod najbolj strokovnega peresa takele podatke: Neki zdravnik je leta 1934 baje izvršil v Moskvi 12.000 splavov; to se pravi, da je moral dnevno izvršiti 40 takih operacij! V boljševiški industriji naj bi bilo za časa prve petletke nerabnih proizvodov: v bombažni ^{škopi} industriji

20 %, pri proizvodnji mehaničnih strojev 40 %, med izdelki jeklarn 60 %, letalski in zrakoplovni industriji 80 in pri proizvodnji avtomobilov 90 %. Vsi ti podatki so bili povzeti po tujih katoliških virih, kar dokazuje, da je bila borba proti boljševizmu v teh rečeh v širnem katoliškem svetu čudovita nekritična, da ne rečem neumna. Posledica tega pa je, da smo katoličani danes, ko je boljševiška Rusija pokazala v teh in še mnogih drugih pogledih tako silno moč, da priznavajo to tudi Nemci, strahotno blamirani. Še neprimerno hujše pa je, da smo s tem zgubili sleherno vero pri vseh tistih delovnih množicah, ki jih je že prej vleklo k boljševizmu, ker so slutili, da se tam poraja nov svet bodočnosti, pa so našim kritikam in obsodbam verjeli - sedaj pa vidijo, da je bilo vse to popolnoma drugače, da je bilo tako govorjenje velika zmota ali pa celo zavestna laž. Kdo bo danes vse te ljudi zadržal, da se ob prevratnem času, ki bo tej vojski gotovo sledil, ne bodo popolnoma vtopili ne le v gospodarskih in socialnih, marveč tudi v verskih in moralnih zablodah materialističnega komunizma? Kdo bi mogel še zanesljivo reči, da škoda, ki bo iz tega nastala, ne bo večja kot je bila vsa korist dosedanje protiboljševiške propagande?

Tudi to so važna vprašanja, o katerih bi morali na kongresih Kristusa Kralja razmišljati, da bi se iz dosedanjih izkušenj vsaj za bodoče učili.

4.) Nadaljno važno nalogo kongresov Kristusa Kralja vidim v tem, da bi morali na njih nekatera taka socialna vprašanja, ki imajo izrazito moralenⁿⁱ značaj, postaviti v pravo luč ter tako pripraviti plodno podlago za njihovo

reševanje. V to vrsto spadajo zlasti poglavja o pridobivanju in dohodkih, o potrošnji in razkošju, o dolžnosti do dela, o mezdnem razmerju in njegovi ureditvi.

Vsa ta vprašanja imajo v modernem gospodarskem življenju v mnogem pogledu bistveno drugačen značaj, kot so ga imela v prejšnjih preprostih naturalnogospodarskih razmerah. Prej večine teh vprašanj skoraj niti poznali niso, ali pa so imela le postransko in nevažno vlogo. , medtem ko imajo danes vprav osrednji, centralni pomen. Zato moramo ta vprašanja danes vse drugače obravnavati, jih mnogo bolj v sredo modernega življenja postavljati, kot so jih postavljali prejšnje čase. To ne velja samo za oblastveno+gospodarsko in socialno politiko, marveč je prav tako važno tudi za moralno obravnavanje in reševanje teh problemov. . Pravila, iz sodobnih gospodarskih in socialnih razmer povzeta osvetlitev teh vprašanj in z njimi zvezanih moralnih nalog in dolžnosti bi bila vse drugače učinkovita, kot je učinkovito tisto zgolj splošno poudarjanje določenih socialnih in moralnih dolžnosti, ki je danes običajno.

Samo nekaj zgledov naj omenim, da bo bolj razumljivo in jasno, kaj hočem povedati. Recimo, da bi namesto običajnih tožba o tem, kako da je vse današnje gospodarstvo naravnano na dobiček in ne neposredno na zadovoljevanje človeških potreb, rajši nekoliko konkretnije govorili o mejah, katerih bi se moral vsak pravi kristjan in katoličan držati pri svojem pridobivanju, v svojem pridobitnem gospodarstvu. Ali ne bi vzbudili težkih očitkov vesti v marsikom, ki gre danes mimo pavšalne obsodbe profitarstva kar tako, kakor da se njega to ne tiče. Ali če bi vprašanju o dohodkih

pokazali najprej, kako živimo danes vsi takorekoč iz tujih žepov in razložili, da kolikor več prejme eden, toliko manj ostane za druge - in sicer ne samo za tiste, ki dobivajo plačo in druge dohodke iz istega vira, recimo od istega gospodarja, marveč za vse, kjerkoli delajo za plačilo - koliko laže bi potem vzbudili v ljudeh zavest, da je vsak, ki prejema nesorazmerno velike dohodke, hočeš-nočeš, škodljivec drugih, da so taki nesorazmerni dohodki v resnici neupravičeni in nemoralni. Če drugega ne, vsaj to bi laže dosegli, da bi takih odvišnih dohodkov ne trošili tako očitno za razkošno življenje, marveč bi jih kakorkoli drugače obrnili, da bi bilo tudi drugim v korist. Ali recimo da bi postavili vprašanje potratnega in razkošnega življenja v pravo, zares sodobno luč. Kako vse drugače bi gledali na tako življenje, kot gledamo naj danes, ko vzbuja v nas veččinoma le zavist in željo, da bi mogli še sami tako živeti. Zakaj ne bi jasno in odkrito povedali, da živimo danes takorekoč vsi iz ene in iste skleda, tako da je vsak, ki troši od skupne zaloge vseh najraznovrstnejših gospodarskih dobrin več, kot sam k tej zalogi v eni ali drugi obliki prispeva, v resnici le troš, le škodljivec, ki živi na račun drugih, tudi če vse, kar rabi in porabi, pošteno in dobro plača. Ali recimo da bi, govoreč o dolžnosti dela, - kar je isti problem v novi obliki - opozorili, da je ta dolžnost globoko utemeljena že v naši moderni življenski skupnosti, kjer ne more nihče živeti v brezdelju, ne da bi moral delati namesto njega oziroma zanj drugi, zopet popolnoma neglede na to, ali tisto, kar porabi, plača ali ne.

Na tak način, s tako in podobno osvetlitvijo navedenih in drugih podobnih socialnih vprašanj naše dobe bi lahko veliko pripomogli k temu, da bi krščanska socialna moralna načela dobila v teh rečeh pravo življensko veljavo in moč. Te reči treba ljudem najprej pokazati v tisti elementarni, zgolj naravni povezanosti, ki mora prijeti in pritegniti vsakega normalnega, zdravega in nepokvarjenega človeka. Šele potem jih bomo lahko postavili uspešno v luč prave krščanske ljubezni ter jih z njo oplemenitili. Dokler pa prvega ne umemo in storimo, toliko časa se nam tudi drugo večinoma noče in ne more posrečiti.

5.) Končno bi morali na kongresih Kristusa Kralja poudariti zlasti še eno misel ter ji pripomoči do prave veljave. Ta misel je kratko sledeča: Dosedaj smo kristjani in katoličani gledali na družbo in družabno življenje pretežno individualistično. Praktično se je to kazalo v nekakšni svetobežnosti najboljših kristjanov pa v tistem, lahko bi rekli individualističnem altruizmu, ki se posebno vidno izraža v krščanski dobroti.

V prejšnjih preprostih gospodarskih in socialnih razmerah, ko so ljudje živeli vsak svoje samostojno življenje, je bilo to povsem razumljivo ter je vsaj na splošno popolnoma ustrezalo stvarnim potrebam pravega krščanskega življenja. Danes, ko se vedno bolj pogrezamo v kolektivizem in je vse naše življenje vsak dan bolj odvisno od družbe in družabnih razmer, pa je tako pretežno individualistično pojmovanje naše življenske vloge in naloge napačno, je preveč odmaknjeno stvarnim življenjskim nalogam in potrebam našega časa. Moderni katoličani ne smemo omalovaževati in prezi-

rati posvetnega življenja in njegovih nalog, marveč je ravno obratno ena velikih naših nalog, da ga v vsem dosledno naravnamo k Bogu, da ga vsega podredimo božjim ciljem in zakonom. Zato nam je danes bolj kot kdaj prej nujno potreba veliko socialnega ali recimo občestvenega idealizma, ki nas bo nagibal, da se bomo popolnoma, brez vsake skrite sebične misli žrtvovali družbi, njenim nalogam, njenim visokim ciljem, da bomo vsak po svojih močeh in sredstvih pomagali uresničevati kraljestvo božje na zemlji. Ta prebuditelj zavesti o časni nalogi kristjana naravnost kliče, kakor pravi Jacques Maritain, po novem načinu svetosti, ki naj bi se kazala v "posvetitvi posvetnega (profanega) življenja." (*Humanisme integral*, str. 133). Z drugimi besedami se to pravi: naš čas zahteva novih v pravem pomenu besede socialnih svetnikov, ker bodo, še le ti dali modernemu svetu novo zares krščansko lice.

Seveda vemo vsi, da je vsaka svetost, torej tudi tista, ki jo po besedah Maritaina kliče naš čas, božji dar, velika milost, kajti more le Bog dati človeku. Toda prav tako vemo vsi, da smo dolžni vsak po svojih skromnih močeh delati za uresničenje kraljestva Kristusovega na zemlji. Zato je velikega, morda odločilnega pomena, da to svojo dolžnost spoznamo ter se je prav zavemo. Zakaj še le potem bomo lahko v polni meri dobro izpolnili to svojo nalogo. Zato je morda ena največjih nalog kongresov Kristusa Kralja vprav ta, da bi vzbudili v ljudeh to spoznanje ter jih navdušili za pravo, iz pristnega krščanskega duha porojeno vseh posvetnih in zlasti še vseh strankarsko-političnih

primesi očiščeno, drugače pa vsem sodobnim potrebam in za-
htevam prilagojeno socialno delo. Če bi kongresi Kristusa
Kralja v tem uspeli, bi zelo, zelo mnogo, morda največ pri
pomogli k uresničenju Kraljestva Kristusovega na zemlji.